

Verslag werkbezoek Barcelona (Spanje)

In het kader van het Erasmus+ project **Extending The Literacy Houses Approach** heeft er een werkbezoek plaatsgevonden Catalonië (Spanje) van dinsdag 16 mei t/m vrijdag 19 mei 2017.

Het onderwerp van dit Erasmus project is het verrijken van de Taalhuizen met best practices rondom drie thema's, namelijk : migranten, beleid en non-formeel & formeel Leren. Voor het thema non-formeel & formeel leren brachten we een bezoek gebracht aan zes bibliotheken in zes (zeer) verschillende wijken van Barcelona.

De groep deelnemers bestond uit 12 medewerkers van verschillende organisaties uit het West-Brabantse netwerk rondom Taalhuizen. Zij zijn gastvrij ontvangen door de medewerkers van Biblioteques de Barcelona.

Barcelona is de grootste stad van Catalonië. Het is de hoofdstad van de autonome regio Catalonië en van de provincie Barcelona. De stad heeft 1.6 miljoen inwoners en een oppervlakte van 101,4 km². In de metropool Barcelona (de stad en haar voorsteden) wonen ruim 5 miljoen mensen.

Biblioteques de Barcelona

Eind jaren '90 van de vorige eeuw is er door de overheid van de provincie Barcelona een bibliothekenplan voor de periode 1998-2010 opgesteld, waarin werd opgenomen dat er veertig bibliotheken - verdeeld over 9 districten - moesten komen. Het merendeel van deze bibliotheken is inmiddels gerealiseerd. Eind 2017 komt er nog een 41e bibliotheek bij.

Een van de uitgangspunten was dat elke inwoner van Barcelona op 1,5 à 2 km een bibliotheek moest kunnen bezoeken. De bibliotheek is vrij toegankelijk en het lidmaatschap is gratis.

De financiering van de bibliotheken is afkomstig van de gemeente en van de regio.

In totaal beschikken de bibliotheken over 31 IT-klaslokalen en 333 computers - waarvan vijf geschikt voor mensen met een beperking.

[Biblioteques de Barcelona](#) werkt samen met [Barcelona Activa](#). Barcelona Activa is de organisatie die verantwoordelijk is voor het stimuleren van het economisch beleid en de lokale ontwikkeling, teneinde een betere levenskwaliteit voor de burgers van Barcelona te waarborgen. Dit doet ze door werk te bevorderen, ondernemerschap te stimuleren en bedrijven te ondersteunen vanuit het perspectief van de meervoudige economie. Samen met Barcelona Activa bieden de bibliotheken geaccrediteerde opleidingen op het terrein van IT / digitale vaardigheden op verschillende niveaus aan (basis, intermediaire en gevorderd). De cursussen worden gratis aangeboden, en gefinancierd door de overheid.

Woensdagochtend 17 mei 2017

Op de eerste ochtend brachten we een bezoek aan twee bibliotheken, namelijk Bibliotheek Sant Gervasi Joan Maragall en Bibliotheek Sagrada Familia. Hieronder per bibliotheek een kort verslag.

Biblioteca San Gervasi - Joan Maragall

We werden ontvangen door mevrouw Angelina Cabré, de manager. De [bibliotheek](#) was pas drie jaar oud en ligt in een welgestelde wijk van Barcelona. De bibliotheek werkt samen met 'Civic Centers'.

Personeelskrachte is voor deze bibliotheek een probleem. Er werken op dit moment 10 medewerkers, en de bieb is 53 uur per week geopend.

In deze bibliotheek worden de volgende IT / digitale vaardigheden trainingen en cursussen aangeboden:

- basistraining IT
- persoonlijke ondersteuning
- 'booktubers'
- IT-training voor senioren
- 'scratching programming'

Ook is er een programma 'Trell als barris', voor werklozen.

Het programma 'Barcelona welcomes you' is bedoeld voor kinderen van immigranten, die in september naar school gaan.

In deze bibliotheek worden ook leesclubs georganiseerd, maar niet voor laaggeletterden. Aan de groep laaggeletterden wordt in deze bibliotheek geen aandacht besteed. De rol van de bibliotheken bij laaggeletterdheid is geen vanzelfsprekendheid bij de bibliotheken – in tegenstelling tot Nederland. De bewustwording op laaggeletterdheid is nog niet zo hoog.

De bibliotheek werkt voor de uitleen van boeken met vrijwilligers.

Bibliotheek Sagrada Familia – Josep M. Ainaud de Lasarte

We werden ontvangen door mevrouw Monica Medina, de manager.

[Deze bibliotheek](#) werd in 2007, op wens van de buurt, gevestigd en deelt het gebouw – een voormalig winkelcentrum - met de 'Local food market' en het 'Civic Centre'. De bibliotheek ligt in een van de drukst bevolkte wijken van Barcelona.

De bibliotheek is 60 uur per week geopend. Ook 's avonds van 21.00-01.00 uur, speciaal voor scholieren / studenten die er graag komen studeren. Er werken 25 medewerkers, zowel fulltime als parttime, en extra assistenten. Tevens is er buitenschoolse opvang in het gebouw gevestigd.

Elke bibliotheek in Barcelona heeft een eigen specialisatie als het gaat om de collectie. In de bibliotheek Sagrada Familia richt men zich op *science* (ofwel: wetenschap).

Daarnaast heeft men een collectie Chinese fictie. Er is in de wijk een grote Chinese gemeenschap, waarmee men een nauwe samenwerking heeft. Momenteel zijn studenten (vrijwilligers) aan het onderzoeken waarom Chinese ouderen de bibliotheek niet gebruiken. Jonge Chinezen gebruiken de bibliotheek met name voor het houden van expositie's.

De – gratis! - lessen Catalaans vinden niet plaats in de bibliotheek, maar in het 'Normalisation Centre'. Deze lessen zijn in deze wijk gericht op de behoeftes van de Chinese bevolking. Deze lessen vinden ook 's avonds en in het weekend plaats. Ook de leesclubs vinden plaats in het 'Normalisation centre'.

Er vinden veel activiteiten plaats. In de klaslokalen worden diverse workshops gegeven. Het aanbod van deze bibliotheek:

- leesvaardigheid van kinderen bevorderen (vrijwilliger);
- huiswerkbegeleiding;
- workshops voor kinderen o.a. verhalen vertellen ;
- workshops voor volwassenen o.a. schrijven voor gevorderden (teksten, brieven etc);
- presentatie bibliotheek bij festiviteiten in de gemeenschap.

Op woensdag wordt er een cultureel programma aangeboden, met als doel de sociale cohesie in de wijk te bevorderen. Dit programma wordt geleid door een vrijwilliger en er nemen ongeveer 50 mensen aan deel. Vanuit deze club worden weer nieuwe vrijwilligers geworven.

Verder bezorgen vrijwilligers van deze bibliotheek boeken aan huis.

Het idee is om in de toekomst de coördinatie van de vrijwilligers bij een vrijwilligersorganisatie onder te brengen, zoals het Rode Kruis.

Ook in deze bibliotheek is geen aandacht voor de doelgroep laaggeletterden.

Bibliotheek Sant Pau - Santa Creu

In de middag gingen we naar het oude centrum van Barcelona om de [bibliotheek Sant Pau-Santa Creu](#) te bezoeken. Hier werden we ontvangen door mevrouw Imma Solé, de manager, en haar collega. Zij vertelden ons dat bibliotheek Sant Pau – Santa Creu deel uitmaakt van het samenwerkingsverband van bibliotheken in Barcelona. Vanuit het samenwerkingsverband worden een aantal standaardzaken centraal geregeld, maar bijvoorbeeld ook de opzet van een literair programma in samenwerking met de uitgeverwereld.

Het gebouw waarin bibliotheek is gevestigd was vroeger het grootste ziekenhuis van Barcelona. Nu is het een cultureel centrum met culturele diversiteit, waar ook de bibliotheek een onderdeel van uitmaakt. De bibliotheek is gevestigd in de wijk Raval (district Oude Stad). De wijk omvat ongeveer 50.000 inwoners.

Enkele wetenswaardigheden over de bibliotheek:

- Acht professionals
- M² verdeeld over 2 ruimten (één deel voor kinderen en jeugd; één deel voor volwassenen)
- 60.000 documenten

Imma geeft aan dat de bibliotheek haar beleid en activiteiten aanpast aan de behoeften van de omgeving. Daarom is het van belang om voelhoorns in de wijk te hebben.

De wijk heeft een hoge bevolkingsdichtheid en veel sociale exclusie.

Er wonen veel oudere Spaanse bewoners en jonge migranten. Het publiek van bibliotheek heeft een lager economisch en cultureel niveau. De helft is nieuwkomer.

bibliotheek Sant Pau).

In de wijk bevindt zich een museum, een universiteit, de bibliotheek San Pau en de Nationale Bibliotheek van Catalonië (deze bevindt zich in hetzelfde gebouw, boven de

Collectie

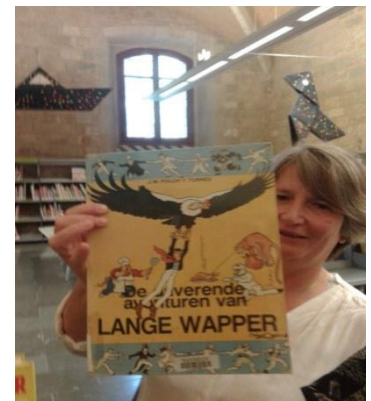
De bibliotheek omvat een speciale collecties: Arabische romans en literatuur, Bollywood-romans (India) en een Marokkaanse collectie, met literatuur, films en auteurslijsten. Er zijn veel taalleermaterialen in het Catalaans en het Spaans. Voor werk en het verkrijgen van een paspoort is kennis van het Spaans noodzakelijk.

Buitenlanders en nieuwkomers worden door de bibliotheek doorverwezen naar taalaanbieders. Er zijn ook taalaanbieders voor specifieke groepen: jongeren, vrouwen. Daarom zijn er voor deze groepen geen taalleermaterialen.

In de jeugdcollectie vonden we ook boeken van Nederlandse auteurs, onder meer van Tonke Dragt. Tussen de strips troffen we zelfs een Nederlandstalige versie van Lange wapper!

Veel van de taalaanbieders bezoeken de bibliotheek met nieuwkomers. Op dat moment krijgen zij ook meteen een bibliotheekpas.

Er komen ook taalaanbieders i.v.m. werknemersvaardigheden naar de bibliotheek. En dan met name voor de collectie over werk, beroep en solliciteren.

Activiteiten

De focus bij de activiteiten ligt op jeugd tot 12 jaar. In dit kader zijn er veel programma's met scholen en schoolbezoeken in de bibliotheek.

Opvallend is dat veel kinderen zonder ouder(s) naar de bibliotheek komen (ouders werken allebei), en naar de buitenschoolse opvang en Summerschool. De bibliotheek fungeert voor de jeugd als opvangcentrum.

I.v.m. buitenschoolse opvang is er een leesclub voor kinderen van 11/12 jaar en de bibliotheek biedt ook huiswerkbegeleiding door vrijwilligers.

Regelmatig verschijnt voor leerkrachten een folder met daarin opgenomen welke leerthema's wanneer in de bibliotheek aan de orde zijn.

Samenwerking

Er is veel aandacht voor samenwerking met de lokale gemeenschap. Zo zijn er bijvoorbeeld activiteiten rondom het "Verhaal van de Buurt". Een activiteit die erop is gericht het Catalaans te promoten en de cohesie in de wijk te bevorderen. Het onderwijs is in het Catalaans, Spaans is de tweede taal.

Alle folders van de bibliotheek zijn in diverse talen van en voor nieuwkomers.

Erg interessant en zeker iets om in West-Brabant op te pakken is de Multiculturele Tradities Kalender; op welke dag wordt welke traditie gevierd. De bibliotheek heeft met partners in het kader van het multiculturele karakter van de wijk deze kalender uitgegeven. Activiteiten worden hierop ontwikkeld en ingepland.

De bibliotheekpas biedt korting op het toegangkaartje van de culturele activiteiten.

De bibliotheek organiseert ook leesactiviteiten in ouderencentra, bijvoorbeeld voorlezen door vrijwilligers.

Er zijn een beperkt aantal activiteiten voor lager opgeleiden, bijvoorbeeld eenvoudige digitale cursussen.

Samenwerkingsverband

Voor 2015-2018 is door het samenwerkingsverband Biblioteques de Barcelona een educatieprogramma opgesteld voor scholen in de regio Barcelona. De

bibliotheek is erin opgenomen en werkt vanuit dit programma voor drop-outs en spijbelaars samen met de wijkservicepunten.

Stilte

Zowel in de openbare als in de universiteitsbibliotheken geldt in Spanje nog een strikt beleid van stilte. Niet alleen het personeel, maar ook de bezoekers zelf zien erop toe dat het stil blijft.

Studie/leerplekken

Alle bibliotheken zijn enorm populair als studeer/leerplek. Ook de bibliotheek van Sant Pau-Santa Creu .De bibliotheek biedt ook huiswerkbegeleiding (door vrijwilligers).

Openingsuren

Bij alle bibliotheken zijn de openingsuren erg ruim. 60 Uur en meer is geen uitzondering. De bibliotheek van Sant Pau-Santa Creu is ook 's avonds open, en op zaterdag en zondag.

Gratis

Alles is gratis in de bibliotheken van Barcelona: lidmaatschap, uitleen,... Zelfs boetes zijn onbekend: wie een boek nog niet heeft ingeleverd wordt slechts geblokkeerd totdat het boek is teruggebracht.

Uitleen

Wat tijdens de diverse bezoeken, en dus ook bij deze bibliotheek, amper te zien was waren mensen die boeken terugbrachten of leenden. Bij navraag bleek dat de uitleen niet dominant is en als het ware naar de achtergrond verdwijnt. Zowel in het gebouw, maar ook in de presentatie, wordt de nadruk gelegd op de educatieve en sociale rol en functie van de bibliotheek.

In alle bibliotheken kun je terecht met dezelfde bibliotheekpas en ook kun je overal de geleende (boek)materialen inleveren.

Donderdag 18 mei

Biblioteca Jaume Fuster

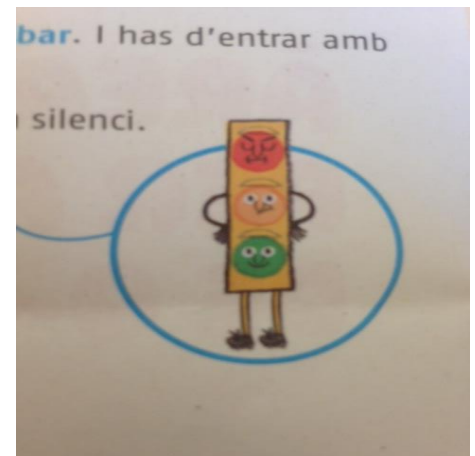
[Deze bibliotheek](#) ligt in een wijk met gemiddelde welstand. We werden daar die ochtend ontvangen door mevrouw Carme Galve, de manager van deze bibliotheek.

Het was de eerste bibliotheek die wij zagen met een koffiecorner.

Er zijn geen speciale programma's voor ouderen, behalve basiscursussen voor de computer (Barcelona Activa programma).

Problemen met gedrag in de bibliotheek zijn er nauwelijks. De jeugd kent de regels van de bibliotheek. Respect staat hoog in het vaandel.

In de jeugdbibliotheek hangen verkeerslichten die het gedrag sturen. De manager van de bibliotheek

gaf aan dat de ouders in deze wijk veel werken en zich daardoor soms schuldig voelen naar hun kinderen toe. Hierdoor stellen zij hun kind in het middelpunt, waardoor deze veel mogen en vaak druk gedrag vertonen. Dit heeft in het verleden weleens gebotst. Daarom zijn er stoplichten om de gedragsregels te benadrukken opgehangen. Rood betekent totale stilte! Er zijn nu weinig problemen meer, omdat de kinderen de gedragsregels kennen en de stoplichten hun werk hebben gedaan.

Er komen weinig pubers (tussen 13 en 18 jaar) in deze bibliotheek. Volgens de manager prefereren die sport boven de bibliotheek. Soms komen ze wel 's avonds om te studeren. De bibliotheek is tot 01.00 uur 's nachts open!

Wat de programma's betreft zijn er :

- Schoolbezoeken
- Digitale programma's (gesubsidieerd door de gemeente)
- Creatieve workshops (o.a. verhalen /gedichten schrijven)
- Leesclub met boeken over de Catalaanse cultuur

Ook hier zijn er geen speciale cursussen voor Laaggeletterden.

De wijkgemeenschap kan een ruimte huren, betaald of onbetaald afhankelijk van het doel. Onlangs was er nog een Italiaanse schrijver (Luca) toen waren er 160 bezoekers.

Bibliotheek NOU BARRIS

[De bibliotheek](#) is gevestigd in een voormalig (oud) hospitaal, een prachtig oud gebouw. De bibliotheek onderscheidt zich van andere bibliotheken, omdat zij hun relatie met de circusschool in de buurt tot uiting brengen in het interieur en in hun collectie! Op de ramen en wanden waren circusacts en artiesten afgebeeld. En in de collectie troffen we onder meer een Nederlandstalig boek over (wijlen) Circus Renz aan!

We werden hartelijk ontvangen door mevrouw Emilia Sanchez, de manager, en haar Engelsspreekende collega.

Vrijwilligers

Nou Barris was de enige bibliotheek waar wij vrijwilligers aan het werk hebben gezien. Er was een echtpaar dat al tien jaar spreekvaardigheid in het Catalaans aanbiedt, aan kleine groepjes. Tijdens ons bezoek waren er helaas maar twee deelnemers, een Castiliaanse en Chileense vrouw.

Voor het lesmateriaal krijgen de vrijwilligers ondersteuning van de Association Esquela Linguista.

Verder werkten zij vooral met materiaal van de plaatselijke uitgever CAL.

Ook in deze wijk was er volgens de medewerkers van de bieb geen probleem met laaggeletterdheid.

Bon Pastor

Weaving a Network of opportunities

De laatste bibliotheek die we bezoeken ligt in het Districte de Sant Andreu. Waar we eerder te gast waren in districtsbibliotheken bezochten we nu een echte - en heel actieve! - [buurtbibliotheek](#). We werden hartelijk ontvangen door Virginia Cierco, de manager, en haar collega Pedro Sánchez Martínez.

De wijk Bon Pastor is een wijk met lage welstand en door de ligging tussen een spoorlijn, een snelweg en een industriegebied wat afgesloten van de rest van Barcelona, waardoor de inwoners vooral wijk georiënteerd zijn en zichzelf ook zo beschouwen. De wijk heeft een grote Roma bevolkingsgroep. Ook heeft de wijk het hoogste aantal kinderen in armoede van Barcelona. Er is sprake van een hoge werkloosheid. Naast de bibliotheek heeft ook de sociale dienst een verdieping in het gebouw in gebruik.

Direct wordt duidelijk dat de medewerkers van Bon Pastor de opdracht aan deze buurtbibliotheek met verve oppakken en uitvoeren, namelijk aansluiten bij de behoeften in de buurt. De bibliotheek opende in 2014 haar deuren. De bewoners van de wijk zaten niet te wachten op een bibliotheek en moesten nog leren hoe een bibliotheek te gebruiken. De meesten, zeker de jeugd, waren nog nooit in een bibliotheek geweest.

Dat leverde ook wel eens conflicten op, en de eerste jaren is er geïnvesteerd in beveiliging. De bieb nam *social workers /educators* aan om conflicten op te lossen en mensen kennis te laten maken met de openbare leer- en leesomgeving die de bibliotheek biedt.

Inmiddels horen incidenten – zoals als fietsen in de bibliotheek, en ook geweld - tot het verleden.

Vandaag de dag werkt het hele team met en voor de jeugd.

De directeur licht de drie ambities toe:

- + *Reading promotion and comprehension*. Naast leesbevordering dus ook aandacht voor begrijpend lezen voor kinderen. Daarnaast zijn er educatieve programma's over gender en drug issues en relatieproblemen en huiselijk geweld. Voor deze programma's wordt samengewerkt met de scholen in de wijk. Kinderen komen niet met hun ouders naar de bibliotheek, maar wel via en met de school. Er worden vrijwilligers ingezet om te helpen en te ondersteunen. Inmiddels is de bibliotheek voor veel kinderen in de wijk een veilige en rustige plek, waar ze na schooltijd graag komen om te studeren en huiswerk te maken. Daarnaast zijn er programma's voor jongeren: bijvoorbeeld op het gebied van muziek, graffiti en Halloween. Het effect is bescheiden: "It more or less works".
- + Om ook ouders te betrekken bij de bibliotheek en de programma's voor kinderen wordt er samengewerkt met de sociale dienst. Dat blijkt lastig; het bereik onder ouders is niet erg groot. Ouders komen dus niet vrijwillig naar de bibliotheek. Pas als de sociale dienst het verplicht stelt is de opkomst hoger. In dit programma wordt bijvoorbeeld aandacht besteed aan ouders van tieners.
- + Programma's voor het vinden van werk met Barcelona Activa. Zij maken voor diverse trainingen gebruik van de computerruimte van de bibliotheek.

De bibliothecarissen van Bon Pastor hebben een grote sociale opdracht. Door hun ervaring in de afgelopen jaren hebben ze beter leren omgaan met de verschillende doelgroepen in de wijk.

Buurtbewoners kijken inmiddels positiever naar de bibliotheek. Helaas lezen ze nog niet veel meer. Ze komen wel steeds meer naar activiteiten van de bibliotheek, bijvoorbeeld naar de schaakcompetitie. De bibliotheek heeft het respect van de buurt gewonnen en wil op verschillende terreinen samenwerken. De medewerkers zijn gedreven en grijpen iedere kans aan. Dat heeft onder andere geresulteerd in een prijs voor **Meest Sociale Bibliotheek**.

Hierbij de link naar het filmpje, dat is gemaakt ter ere van deze prijs: <https://youtu.be/GtKHP-j9Ao8>

Wat ons is opgevallen en bijgebleven

- + Van buiten naar binnen - Het eerste dat de managers schetsten waren steeds de specifieke kenmerken van hun omgeving en wat dat betekende voor hun collectie, activiteiten, cursusaanbod e.d. De bibliotheken in Barcelona werken sterk vanuit hun omgeving, gericht op de specifieke uitdagingen in betreffende wijk.
- + De Bibliothèques de Barcelona hebben de afgelopen 20 jaar een groei doorgemaakt: van (bijna) niets naar een sluitend netwerk van openbare bibliotheken, waarbij elke inwoner van Barcelona binnen een straal van 1,5 tot 2 km toegang heeft tot een bibliotheek. Dit is duidelijk anders dan de ontwikkelingen binnen de bibliotheeksector in Nederland, waar de afgelopen 8 tot 10 jaar een tegengestelde ontwikkeling heeft plaatsgevonden.
- + Barcelona is zeker niet gelijk aan Spanje - Catalaans is de eerste taal, Spaanse de tweede. De Catalanen zijn sterk nationalistisch, en zijn gericht op onafhankelijkheid van Spanje. Dit zie je overal terug, ook in de bibliotheken. Zo heeft Catalonië ook zijn eigen Nationale Bibliotheek.
- + De wijze waarop Catalonië het bibliotheekwerk vormgeeft is niet gelijk aan de wijze waarop dit op nationaal niveau (Spanje) plaatsvindt. Catalonië vaart hierin haar eigen koers.
- + De bibliotheken in Barcelona zijn zeer druk bezocht. Vooral scholieren en studenten gebruiken de bibliotheek als studieplek. Vrijwel elke computerplek is dan ook overdag en 's avonds bezet.
- + Er is veel samenwerking met andere organisaties, vooral in de wijken zelf. Op deze manier is er bijvoorbeeld een effectieve samenwerking tot stand gekomen met Barcelona Activa door gezamenlijk een reeks aan geaccrediteerde ICT-opleidingen en cursussen digitale vaardigheden aan te bieden.
- + Laaggeletterdheid is geen issue waar de bibliotheek zich mee bezig houdt. Taalonderwijs is uitsluitend gericht op het onderwijzen van het Catalaans.
- + Vrijwilligers worden slechts mondjesmaat ingezet in de bibliotheken.